

BUITEN

18^E JAARGANG N^O. 31

ZATERDAG 2 AUGUSTUS 1924.

DE LOING, EEN ZIJRIVIERTJE VAN DE SEINE, MET GEZICHT OP HET OUDE
STADJE MORET BIJ FONTAINEBLEAU.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

DE LOING, EEN ZIJRIVIERTJE VAN DE SEINE, MET GEZICHT OP HET OUDE STADJE MORET BIJ FONTAINEBLEAU, ILLUSTRATIE	BLZ. 361
HET DROOMLAND ACHTER DE BERGEN (9), DOOR GILBERT FRANKAU	„ 362
ONTVANGEN BOEKEN	„ 363
DE NIEUWE SINT BAVOKERK TE HAARLEM, DOOR S., GEÏLLUSTREERD.	BLZ. 364—365
HET SNUIVEN EN DE SNUIFDOOS, DOOR K. L. SCHAMP	BLZ. 366
HERINNERING AAN EEN FEEST IN JAPAN, DOOR N. P., GEÏLLUSTREERD.	BLZ. 367—371
MEULE'S MARKTGANG, DOOR JAN H. EECKHOUT .	BLZ. 369
HOEVEN EN KLAUWEN (10), DOOR G. D. ROBERTS .	„ 371
BOVENGEDEELTE VAN EEN GEVEL AAN DE MEN- STRAAT TE DEVENTER, ILLUSTRATIE	„ 372

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van een advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

Het droomland achter de bergen.

Naar het Amerikaansch

9) door GILBERT FRANKAU.

„D AT beteekent dat, wanneer wij wenschen naar de stad Bu-ro te gaan, wij lid van de *Tong* moeten worden. Zij zullen ons vertellen op welke voorwaarden, als wij ze vanavond ontmoeten in het huis, waar N'ging is gestorven, tegen half elf.” „Best, laten wij er dan heen gaan.” „Een oogenblik, vrienden. Vóór gij een besluit neemt — en ik smeeft u den ernst van dezen eersten stap niet te onderschatten — moeten wij precies zien waar wij staan.” Hij wees met zijn vinger naar de landkaart. „Hier is de Berg Theng. De Muong Sip Song Chau Thais — het land der twaalf Thais kantons — ligt hier; daaronder zult gij Hua Pahn en de Ha Tang Hoc zien. Nu is er volgens Negrini een dertiende provincie, het land der gele-eilanden, waarover de brief van de *Tong* spreekt, en die ligt zeventien dagreizen zuidelijk van den Berg Theng. Daarachter — een reis van vijf dagen volgens Negrini — woont het Bloemenvolk. Vrienden, eerlijk gezegd — ik, die Indo-China beter ken dan de meeste menschen — twijfel aan de waarheid van het heele verhaal.” „Wat dunkt jou ervan, „Lange?” zei Beamish. „Ik geloof,” zei Dicky uiterst kalm, „dat het een zeer interessant uitstapje belooft te worden. *Continuez, mon ami!*” „Voor drie blanken, zou het ongetwijfeld zeer interessant zijn, voor drie gelen kan het allemachtig lastig worden. Bovendien vergeet je dat ik Fransch officier ben en dat opiumsmokkelen mijn kansen op bevordering niet zal verhoogen.” „Ik begrijp niet...” begon Beamish. „Omdat je het werken van den Chineesch geest niet kent, dokter. Ik begrijp het wel, ongelukkig, of liever, gelukkig. Luister. Voor de *Tong* van den Witten Tijger is de zaak uiterst eenvoudig. Het schijnt dat N'ging de actieve deelgenoot van de *Tong* was. Zij — wie ze ook

zijn — schijnen het kapitaal, zilver of koopwaar, gegeven te hebben; N'ging ruilde het op de een of andere wijze voor opium, welke hij later over de Chineesche grens smokkelde. Om naar Harinesië te komen, moeten wij N'gings plaats innemen.” „Maar waarom?” „Waarom! Om de belofte, die Negrini je heeft gegeven. Je vroeg mij zoeven wat hij tot Si-tuk heeft gezegd. Dit waren de woorden welke hij heeft gebruikt. „Als dank voor den afgelegden eed geef ik dezen drie vreemden duivels mijn plaats tusschen de welpen van den Witten Tijger. Zorg dat deze woorden overgebracht worden”. Si-tuk heeft het bevel opgevolgd; en bij de samenkomst vanavond zal ons de keus gelaten worden: N'gings plichten over te nemen, smokkelen inbegrepen, of alle idee om Harinesië te bereiken op te geven. Er is slechts één weg naar het Land der Gele Eilanden, als dit rijk bestaat; en dat is de weg, dien Negrini heeft genomen. Het eindbesluit rust thans bij u. Voor ge dit echter neemt, wil ik u nogmaals waarschuwen: de reis zal vele maanden duren; wij zullen niet reizen als blanken, onze vlag zal ons niet beschermen. Het land der twaalf kantons is absoluut barbaarsch, voor het grootste deel maagdelijk woud, koortsig in de dalen, bitter koud in de bergen. En aan het eind van onze reis zullen wij misschien ondervinden dat het dertiende kanton een sprookje is, dat het Bloemenvolk niet bestaat, dat de vrouw Su-rah...” „De Gys,” viel de kalme stem van Dicky hem weer in de rede, „je hebt mijn vraag nog niet beantwoord. Is het je wensch dat wij dit avontuur opgeven?” „Het is mijn plicht je te waarschuwen,” begon de Franschman. „En je hebt ons gewaarschuwd. Dus” — en hier verhief zich de slanke gestalte in haar volle lengte — „laten wij hierover niet meer spreken. Ik heb mijn besluit genomen. En jij, Beamish?” „Ik?” zei Beamish met glinsterende oogen. „Ik ga mee!” Met een kwasi-wanhopig gebaar strekte De Gys zijn beide reusachtige handen uit. „Ge zijt beiden dwazen,” sprak De Gys, „dwazen vol van enorme dwaasheid, maar ik geloof, ik geloof...” „De woorden bleven hem in de keel steken en Dicky, die den man van vroeger kende, kon zien dat hij te ontroerd was om te spreken. „Wat geloof je, vriend?” De tranen kwamen in de roodbruine oogen. „Ik geloof dat, zonder u beiden, het een zeer eenzame reis zou zijn geweest. Laat ons nu gaan dineeren, beste vrienden.”

ACHTSTE HOOFDSTUK.

DE TONG VAN DEN WITTEN TIJGER.

☞ Het diner was afgeloopen en nu kwam een tijd van wachten in de leege serre; alle drie waren min of meer zenuwachtig. Om wat afleiding te bezorgen, haalde De Gys de doos te voorschijn en begon zijn theorie omtrent het Bloemenvolk in „bloemrijke” taal uiteen te zetten. Zij waren op ondragelijke wijze gemarteld en vervolgd om hun godsdienst, opgejaagd en veracht; een deel der overlevenden had zijn wapens, zijn vrouwen, zijn kinderen en zijn schamele bezittingen meegenomen en zich vechtend een weg gebaad naar de kust; zij waren terug gedreven van de kust; zij hadden zich vechtend een weg gebaad naar het binnenland, door Hanoi en Son-Tay en Hun-Hoa; zij hadden een schuilplaats gezocht in het Land der Zwarte Rivier; zij waren vervolgd; zij waren weer gevlucht, westwaarts in de richting van de Mekong, over de jungle paden, in de bergen van de twaalf kantons. „En daar, vrienden, daar — als de hemel het wil — zullen wij ze vinden. En nu is het tijd om te vertrekken.” ☞ Geen van de drie droeg dien onvergetelijken avond wapens. De Gys, die het gele ras kende, had nadrukkelijk verboden dat te doen. Er wachtte hun echter een verrassing. De Gys had met opzet denzelfden open wagen besteld, waarin zij den vorigen daarvan kwam een prachtige limousine voor, met... Lo-pin, Beamish' bediende, grinnikend aan het stuur. „Wat drommel!” begon Dicky. ☞ Maar Lo-pin, met een hand uitgestoken om het portier te openen, verklaarde onmiddellijk met kinderlijke openhartigheid: „Wijl meesters eten, galage hem zendt zeggen wagen niet kan doen, geen chauffeur. See-Sim en Phu-man, hij gaan uit. Mij telefevoor galage. Galage zeggen heb een wagen geen chauffeur; mij zeggen Lo-pin heel goed chauffeur; galage zeggen mij kan hebben wagen als ik halen. Meesters stappen in; Lo-pin heel goed chauffeur. Lo-pin weten plaats meesters gaan.” ☞ „Hoe weet je waar...” begon Beamish. Maar voor hij den zin kon eindigen, dwong De Gys zijn vrienden in den wagen te stappen, volgde hen,

zei kortaf „Maskee! — dat is all right” tot den grinnikenden Lo-pin en sloeg he portier achter zich dicht. De groote auto gleed geruischloos over den weg. „Mooie machine,” merkte De Gys op. „Gaaf hij niet den verkeerden weg op?” zei Dicky zeer achterdochtig. „Er zijn twee wegen naar Cholon: hij neemt den minst gebruikten, door de tuinen, langs het inlandsche kerkhof en het graf van Bisschop Adran.” „Maar hoe weet Lo-pin, waarheen hij moet gaan?” vroeg Beamish. „Lo-pin. . .” „Is blijkbaar een lid van onze Tong,” eindigde De Gys den volzin. ¶ Eensklaps ging de electriche lamp boven hun hoofd uit, zoodat zij in het donker zaten. Dicky trachtte het contact te vinden en toen hem dat niet gelukte, maakte hij een beweging om zijn hoofd buiten het raampje te steken. „Niet doen!” zei De Gys, hem tegenhoudend. „Maar misschien kan het van buiten af aangestoken worden.” „Dat is ook zoo — en uitgedraaid ook. Laat den man metrust, *mon ami*. Hij voert slechts zijn bevelen uit. Dit is geen gehuurde wagen.” ¶ De nacht was bewolkt, maar drukkend warm, bliksem flikkerde aan den verren horizon. „Zijn wij er bijna?” vroeg Beamish. „Over tien minuten,” sprak De Gys schijnbaar kalm. Beamish wilde nog meer vragen. „Wat zullen wij hun omtrent de Bloem vertellen? Zal je voorwaarden stellen? Geloof je. . .” „Ik geloof, dat wij het beste doen hen te laten praten,” zei Dicky scherp. En De Gys knikte toestemmend. Er werd niet meer gesproken voor zij Cholon bereikten. ¶ Het huis van Pu-Yi, den Yunnanees, was in den rouw; in bamboe gevatte lantaarns van wit glaspapier zwaaiden in de portiek, papieren gebeden en joss-parfum brandden in de hal. Si-tuk, de dwerg, gekroond met een witten tulband, die hem het voorkomen gaf van een kwaadaardige pop met een bakkersmuts op, ontving de Fan-qui-lo (vreemde Duivels) toen zij uit de auto stapten; maakte een diepe buiging; gaf ze over aan Wu-hon, het meisje, dat hun het teeken gaf haar te volgen. „Weest zoo goed den nederigen tuin in te gaan,” sprak Wu-hon. ¶ Zij bevonden zich in een half duistere rotspartij, liepen achter elkaar een grintpad af met lotus-vijvers aan beide zijden. Zij staken een bamboe bruggetje over en zagen recht voor zich uit een open priëel voor zich. Achter en boven het priëel was een hooge muur met als bovenversiering een plumpe, looden draak. In het priëel zaten drie onbewegelijke gestalten bij het licht van verscheiden roode lantaarns; voor hen lagen drie ivoorkleurige, met vele kwasten versierde perkamenten. ¶ „Weest zoo goed hier te wachten,” zei Wu-hon. Zij zagen haar het priëel binnen gaan en neerkielen. De drie gestalten stonden plechtig op. Wu-hon keerde terug. „Wilt u mij de eer aandoen mij te volgen,” sprak zij. ¶ De Gys, die het eerst over den drempel stapte, stiet bijna zijn hoofd tegen den bamboe bovendrempel, nam zijn helm af, boog naar rechts, links en midden. Beamish volgde zijn voorbeeld, hoogmoedig glimlachend. De „Lange,” die noodzakelijkerwijs een kleine buiging moest maken om binnen te treden, keek, met zijn slappen hoed onder zijn arm, neer op zijn valsch lachende gastheeren. ¶ Het trio zag er niet erg schrikbaar uit: een — een glad geschoren, kortharige Chinees, gekleed in zijden kleeren van Europeeschen snit — was blijkbaar een ondergeschikte; de twee anderen droegen lange, losse gewaden met garneering van brocaat, witte rouw-tulbanden, wijde zijden broek; beiden hadden platte Mongoolsche neuzen, afhangende snorren, uitstekende ooren. ¶ Wu-hon zette drie kruikjes voor de bezoekers gereed en ging heen. Na hernieuwde plichtplegingen ging De Gys eindelijk zitten en de vijf anderen volgden zijn voorbeeld. De conferentie begon. ¶ Tot Dicky's buitengewone verbazing hoorde hij, dat hij aangesproken werd met zijn vaders titel en in uitstekend Engelsch. „Honorable Lord Furlmere,” sprak de ondergeschikte, „mijn superieuren wenschen uit naam van hun overleden kameraad, Zijne Excellentie N'ging, u oprecht te danken voor den door u beloofden dienst. Mijn superieuren zouden gaarne willen weten of zij u op eenige wijze kunnen beloonen voor uw groote vriendelijkheid.” „Voor wij op deze vraag ingaan, zou ik gaarne willen weten welke maatregelen uw — hm — superieuren hebben genomen om het stoffelijk overschot van Zijne Excellentie veilig te bewaren.” „Mylord, alle noodzakelijke maatregelen zijn met de grootste snelheid uitgevoerd. Verlangt mylord, dat het stoffelijk omhulsel van Zijne Excellentie hem zal vergezellen op zijn reis naar Europa of zou mylord liever de zaak aan ons overlaten?” ¶ De Gys, die gespannen luisterde, fluisterde: Si, maar Dicky antwoordde: „Hoe kan ik zulk een belangrijke zaak aan vreemde handen overlaten? Bovendien bestaat er

niet alleen één belofte. . .” „Mylord bedoeld de zorg voor de bloedverwanten van den overleden Excellentie?” „Dat en andere dingen.” ¶ De ondergeschikte ging zijn superieuren raadplegen. „Honorable Lord Furlmere,” vroeg de tolk eensklaps, „mijn lastgevers zouden gaarne willen weten of mylord lang in dit land denkt te blijven.” „En mag ik vragen,” klonk de kalme stem van den Engelschman, „waarom uw — patroons — zoo veel belangstellen in mijn toekomstige bewegingen?” „Omdat, in dat geval mijn superieuren gaarne mylord zouden willen ontlasten van alle verantwoordelijkheid, behalve de finantiële, in zake zijn belofte aan den overleden Excellentie.” ¶ Stilte van Dicky. „Mijn lastgevers kennen een heer, een zeer betrouwbaren Chineeschen heer, die scheepsbevrachter is geweest voor een Engelsche firma in Shanghai. En deze heeft zich reeds bereid verklaard tegen eenige vergoeding, een zeer billijke vergoeding, dezen treurigen plicht op zich te nemen.” En Dicky sprak zonder een oogenblik zijn kalmte te verliezen: „Is deze Chineesche heer, dien u bedoelt, een lid van de Tong van den Witten Tijger?” „Ik begrijp mylord niet,” zei de tolk even kalm. Dicky herhaalde zijn vraag. ¶ „Er zijn,” erkende de tolk, „instellingen als waarop mylord zinspeelt. Maar als ik zoo vrij mag zijn zou ik mylord willen zeggen dat hij zich vergist wanneer hij denkt dat iedere Chineesche heer ertoe behoort. De Tong is eigenlijk gezegd een vakbond, een vereeniging van koelies. Dus. . .” De volzin eindigde in een veelzeggende stilte. ¶ Toen herinnerde Dicky zich Negrini's woorden: „Geld is de god van het gele ras.” „En hoeveel vraagt de Chineesche gentleman?” „Dat zal ik vragen.” Het gesprek dat nu tusschen de Chineezen volgde, duurde nauwelijks een minuut. „Zij zeggen dat de reiskosten betaald moeten worden.” „Dat spreekt vanzelf.” „En dat er bij komen de begrafeniskosten en de. . . missen, heet dat zoo niet? Ook is het mogelijk dat het aantal bloedverwanten van Zijne Excellentie groot is. Maar voor wij in deze bijzonderheden treden, hebben mijn superieuren een klein contract opgesteld dat mylord misschien zou willen inzien. Het is, zooals mylord zal zien, in vier talen geschreven, die van mylord, die van ons, de officieele taal van deze kolonie, en die van den overleden Excellentie.” ¶ Een gele hand haalde een ivoorkleurige rol perkament, met veel kwasten versierd, te voorschijn. De „Lange” nam het perkament aan, rolde het open met vaste hand en begon te lezen, Onbewegelijk, niets zeggend, bespieden hem de gele gezichten. De Gys, die van terzijde naar het document keek, zag de teekens en verbleekte onder zijn baard. Beamish, die er niets van begreep, zag de snor van Dicky trillen en hoorde hem mompelen: „Groote hemel!” Toen keek ook hij naar de gepenseelde woorden. ¶ Doodsche stilte hing over het priëel, over de mannen, die erin zaten en over den tuin buiten. Het scheen Beamish toe dat uren verliepen, dat zelfs de sterren stil stonden. Hij wilde protesteeren — maar zijn tong was verdroogd en weigerde zijn verhemelte te bevochtigen. Hij keek naar den baard van De Gys, die zacht trilde; hij keek naar de pupillen van den „Lange” die zich samentrokken tot staalblauwe punten. En al dien tijd was hij zich bewust van zes oogen — scheefstaande, kwaadaardige oogen — die zich in zijn hersens boorden. ¶ Eindelijk sprak Dicky. „En is het teekenen van dit document een noodzakelijke eisch voor — de zaak — in kwestie?” „Ik vrees, mylord, dat mijn superieuren erop moeten aandringen.” „Wilt u dan alstublieft zorgen, dat ik en mijn vrienden deze zaak onderling kunnen bespreken?” vroeg „kolonel Smith” op den toon dien hij in „actieven dienst” gebruikte. „Wij zullen u een half uur geven, waarin ge tot een besluit kunt komen,” sprak de Chineesche tolk en alle beleefheid was uit zijn stem verdwenen. De drie Chineezen stonden op, maakten een diepe buiging en trokken zich terug in den tuin. (Wordt vervolgd).

Ontvangen boeken.

Van de Uitg.-Maatsch. „Kosmos” en de Uitg.-Maatsch. v.h. firma W. v. Gorcum ontvingen wij van de serie „Weten en kunnen” afdeling Klein veeteelt, onder leiding van C. S. Th. van Gink, No. 101, De postduif, haar huisvesting, verzorging, teelt en africhting, door G. J. D. Mingelen, No. 104, Ziekten en gebreken bij hoenders, hare behandeling, genezing en voorkoming, door G. Muys, en van de afdeling Plant, bloem en vrucht, onder leiding van J. F. Ch. Dix, No. 110, De Dahlia, hare geschiedenis, tuinrassen, cultuur en behandeling, door J. F. Ch. Dix.

Foto C. Slezzenbergh.

DE NIEUWE ST. BAVOKERK TE HAARLEM, GEZIEN UIT HET NOORDOOSTEN.

DE NIEUWE ST. BAVOKERK TE HAARLEM.

WIE kent haar niet, zoals zij daar statig alleen aan den buitenkant der stad ligt, van alle zijden te zien, rijzend uit de lage omgeving; hetzij men haar vanuit den trein; hetzij men haar in de verte op wandeling of fietstocht ziet opdoemen, steeds valt u het grootsche en monumentale van deze kerk op. In tegenstelling met de oude Sint Bavo, die thans aan den Protestantischen eeredienst is gewijd, is deze nieuwe Sint Bavo een Katholieke Kerk. Men noemt haar de kathedraal, omdat zij behalve parochiekerk, d.i. dus bestemd voor de gewone Godsdienstoefeningen, ook is ingericht en dienst doet voor de bisschoppelijke plechtigheden. Vanwege de uitbreiding der stad moest er in het westelijk deel der gemeente op het eind van de vorige eeuw een nieuwe Katholieke kerk komen. En de toenmalige bisschop van Haarlem, Monseigneur Caspar Joseph Martinus Bottemanne, schonk de op zijn gouden priesterfeest ten geschenke ontvangen gelden voor den bouw van zulk een nieuwe parochiekerk, die tevens bisschopskerk of kathedraal zou zijn. De architect was de bekende Hr. Joseph Cuypers, en het was in 1895, dat de eerste paal den grond inging. Drie jaar later is het werk zoover geworpen, dat het hoogkoor en het bisschopsaltaar gewijd konden worden. In 1902, dat is dus vier jaren later, besluit de bisschop, het langschip, d.i. de feitelijke romp, te doen afbouwen, echter nog zonder koepel of torens. In 1904 besluit Mgr. Callier, de thans nog levende bisschop, die den inmiddels overleden Mgr. Bottemanne was opgevolgd, ook den koepel af te maken, en de arbeid vlotte zoo goed, dat in 1906 de, behalve de torens voltooide, kathedraal kon worden gewijd. In zijn boekje „Sint Bavo, de nieuwe kathedrale kerk van Haarlem” geeft de schrijver M. A. Thompson vele bijzonderheden over de bouwgeschiedenis en de symboliek. Wij ontleenen daar een en ander aan in het hiervolgende. Schrijver wijst erop, dat er in dit bouwwerk modellen en typen van Grieksche, Romaansche, Gothische architectuur te vinden zijn, en het geheel in haar grondtype den stijl van de vermaarde Doornikse kathedraal draagt. Toch moet men niet meenen, dat de Haarlemsche kerk een kopie van de Doornikse kathedraal zou. Neen, in menig opzicht heeft de bouwmeester aan dit zijn werk: een oorspronkelijk en zelfstandig karakter

gegeven. En, al moge het oordeel over de schoonheid van dit werk nogal verschillend zijn, niemand zal den schepper van een gebouw als dit de eer kunnen onthouden in deze bouwde iets te hebben tot stand gebracht, dat waarlijk buitengewoon mag heeten. De leek heeft ook in de verste verte nog geen denkbeeld wat het zeggen wil, een bouwwerk van dergelijke afmetingen, voldoende aan de duizend en een eischen van de bestemming, eenerzijds gebonden door de machtige traditie en anderzijds toch ook weer persoonlijk, te verwerkelijken. Er zijn waarschijnlijk geen voortbrengselen van den menschelijken geest, welke in zulk een mate tegelijkertijd aan de meest uiteenloopende eischen voldoen moeten: schoonheid en doelmatigheid, afwisseling en rust, samengesteldheid en eenvoud. . . . Om nog niet te spreken van de symboliek, een belangrijke aangelegenheid bij den Roomschen eeredienst. Met een enkel woord zij er hier op gewezen, dat de bouwde der kerk het mystieke lichaam van Christus uitbeeldt. Zonder nu in onderdeelen te gaan uitweiden, willen wij met enkele grondtrekken aanduiden wat met het bovenstaande wordt bedoeld. Stelt de kerk het lichaam van Christus voor, dan moet de dwarsbeuk of transsept als de armen en het altaar als het hart worden opgevat. De koorbanken, rond het altaar geplaatst, kunnen als de longen worden opgevat; immers werd door de mystieken het gebed niet genoemd „het ademen der ziel?” Verder stelt een groep van zeven vensters de zeven sacramenten voor, een groep van vier pijlers in den koepel verzinnelijkt de vier hoofddeugden, enzovoorts. Wie er meer van verlangt te weten, vindt in boeken, welke deze aangelegenheid behandelen, bijzonderheden. Wij voor ons volstaan met deze schetsmatige aanduiding, daar dit onderwerp ons te ver voeren zou, en het trouwens de vraag is of een ruimere beschouwing wel belangstelling vinden zou bij onze lezers, uiteraard verscheidend van godsdienstige opvatting. Thans een klein overzicht van den vorm dezer kathedraal, in hoofd-trekken althans. Het is een eisch der kerkelijke bouwkunst, dat het altaar op het Oosten liggen moet. In het Oosten immers gaat de zon op, van het Oosten komt het licht, — dat is de H. Geest; in het Oosten is Christus geboren. Een kerk, aldus luidt 't voorschrift, moet „georiënteerd” zijn. Dat wil zeggen, dat de stand der kerk geplaatst moet zijn op de aldus genoemde Heilige Linie,

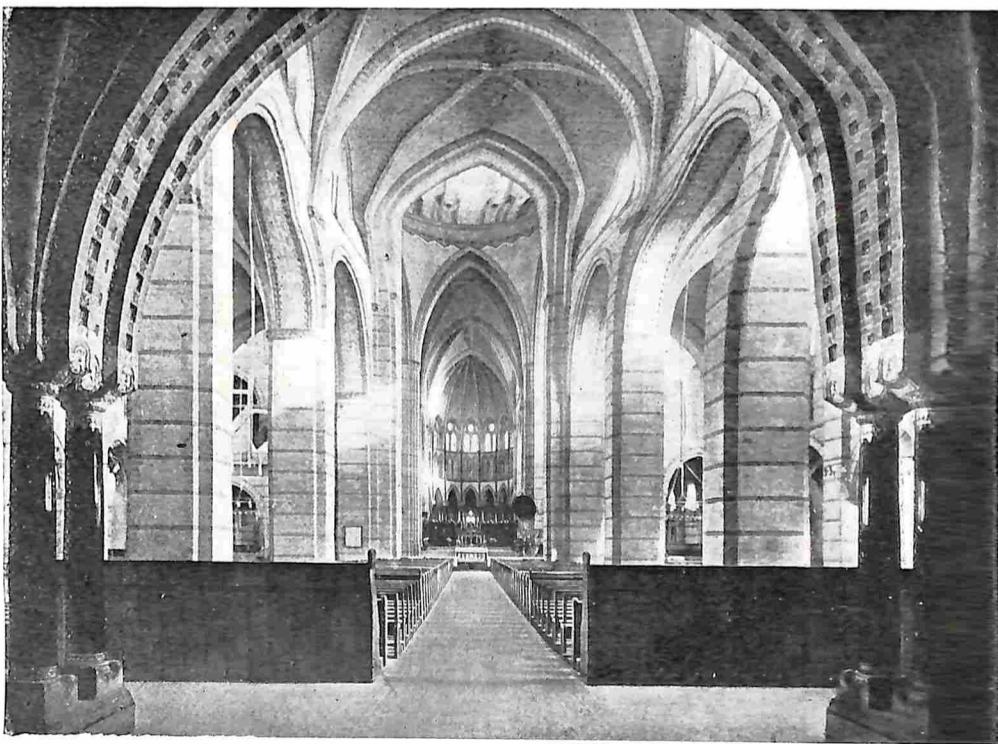
de lijn n.l. gaande door de as der kerk, door het midden van het schip en het priesterkoor, en dit wel van het Westen naar het Oosten en van het Oosten naar het Westen. De priester, het Misoffer opdringend, staat dagelijks dus met het gelaat gericht naar het Heilig Land. Reeds de eerste basilieken van het Christendom en de vroegste kathedraalen der middeleeuwen droegen dit zinnebeeldig karakter. Op de afb. op blz. 364 van het uitwendige der kathedraal, die van den noordelijken en gedeeltelijk ook den oostelijken gevel, ziet men duidelijk links, op het oosten dus, het hoogkoor, (waarin het altaar staat), als een halfcirkelvormige aanbouw met een puntdak uit het hoofddak te voorschijn komen, met den krans van kapellen, dat zijn de halfronde puntgedakte gebouwtjes, waarvan er een drietal goed zichtbaar is. Denkt u den plattegrond der kathedraal als een rechthoek, bekroond met een halven cirkel (het hoogkoor met het bisschoppelijk altaar, omgeven van de zeven kapellen). Deel nu den rechthoek van boven naar beneden in vijf smalle rechthoeken, een breede in het midden, en rechts en links daarvan twee smallere, dan is de breede middenreep het middenschip, zijn de reepen aan beide zijden daarnaast de zijbeuken, en de reepen weerszijds daarbuiten zijn de buitenste beuken, bestemd grootendeels voor kapellen, en voor een deel als zoodanig reeds ingericht. Dwars, midden door de lengte der kerk, ligt het transept of de dwarsbeuk, welke dus met het schip een kruis vormt. Juist middenin het kruispunt staat het parochiale altaar. Van deze dwarsbeuk kan men op een onzer afbeeldingen het noordelijke, op de andere het zuidelijke eindpunt zien: het noordelijke is een ruim portiek in spitsboogvorm, met een groot venster erboven en geflankeerd door twee traptorens: het zuidelijke heeft een dergelijk venster en dergelijke torens, doch geen uitgang; men vindt daar de koepelvormige doopkapel aangebouwd en de parochiale sacristie. Aan den voet van onzen rechthoek ligt de westelijke gevel met den hoofdtoegang en rechts en links daarvan de onafgebouwde torens, (geheel rechts op de afbeelding, van den noordelijken gevel, geheel links op die van den zuidelijken gevel). ☞ Boven het parochiale altaar verrijst de monumentale koepel. Deze staat midden op de „viering”, dat is het punt, waar het dak zich in vieren splitst: naar het oosten het hoogkoor met het bisschopsaltaar, naar het westen het middenschip met den hoofdingang, naar het noorden en het zuiden de dwarsbeuk. Hij rust op vier groote pijlers, die als hoektorens worden voortgezet aan de hoeken van het vierkante steunstuk, dat als basis van den koepel uit het kruisdak rijst. Om den koepel liggen aan de buitenen aan de binnenzijde twee galerijen of omgangen, en de vele vensters, tusschen die omgangen gelegen, doen een overvloedig licht omlaag stroomen. De bedekking van den koepel bestaat uit een koperen helm, met een kruisbloem getopt. In hoofdtrekken hebben wij u nu den uitwendigen vorm der kathedraal geschetst. Alleen nog een enkel woord over de kleine torens en uitsteeksels, die zulk een levendigen aanblik aan het geheele kerkgebouw verleen. Het zijn, naar het bouwkunstig voorschrift, dat de binnenbouw aan de buitenzijde ook moet worden aangetoond, deels de dekstukken der inwendige pijlers. Deze dekstukken der pijlers zijn met beeldhouwwerk versierd, waarvan de voorstelling voor den oningewijde opvallend vreemd, doch voor wie er de symboliek van weet, uiterst merkwaardig is. We vonden o.a. eenige verklaringen van dergelijke voorstellingen in het door de priesters Th. M. P. Bekkers en C. N. J. Meysing geschreven boek „De Kathedraal van Haarlem,” waaraan we ontleenen: „Van Noord naar Zuid worden achtereenvolgens afgebeeld: de non, in haar

Foto C. Steenbergh.

DE ZUIDELIJKE GEVEL VAN DE NIEUWE SINT BAVOKERK
TE HAARLEM.

gehoorzaamheid geteekend door den olifant; de monnik, in zijn beschouwend leven afgebeeld door den condor, den vogel, die het hoogste stijgt; de ostarius (of deurbewaarder der kerk), afgebeeld met klokje en sleutel en met een aap, het symbool van dengene, die zich goed voordoet maar het niet meent en dus buitengesloten moet worden; de lector (of voorlezer) met het boek der lezingen en wijdingen van brood en veldvruchten, en met het stekelvarken, dat de veldvruchten steelt en vernielt; de exorcist (of duivelbezweerder), met het wijwaterbekken en een duivelfiguur; en ten slotte de acoliet (de altaardiener), met een licht en met den adelaar, het dier, dat in de zon kan staren.” Voorts vindt men boven de kapellen beelden, welke het karakter van den Heilige, aan wien zulk een kapel gewijd is, verzinneelijken; zoo vindt men b.v. een herdershond (de waakzaamheid), den phoenix (het voortbestaan), een pelikaan (de opofferende liefde), een duif (de eenvoud), enz. ☞ Het binnenst der kerk maakt een zeer grootschen indruk. Bezien we haar eens van den Westelijken ingang uit. Een woud, een stelselmatig en kunstig geordend woud van pijlers. Machtige bogen met kruisgewelven leiden naar de vier groote pijlers, die in het hart van het gebouw den koepel torsen. Aan de andere zijde worden de pijlers voortgezet tot aan het hoogkoor. Naast deze middenallee strekken zich de lanen der zijbeuken uit. Niet weinig wordt deze grootsche indruk nog versterkt door het invallend

DE NIEUWE SINT BAVOKERK TE HAARLEM. HET MIDDENSCHIP.

licht, dat schoon en fantastisch tusschen de pijlers doorglijdt. Het licht, zult ge zeggen, ja, dat spreekt vanzelf; dat is er, dat valt natuurlijk door de ramen naar binnen. Maar hoe die ramen zijn geplaatst, daar gaat het om. Die plaatsing is een zeer moeilijk probleem. En dat probleem is hier uitstekend opgelost. Over den geheelen omtrek heeft de kerk een drie-voudige rij vensters; het schip heeft zijn hooge lichten boven de zoldering der zijbeuken; de zijbeuken hebben hun hooge ramen; de buitenste beuken hebben hun kleinere ramen. Een groot, sterk licht valt zoo rondom het gebouw binnen, niet weinig versterkt nog door wat door den koepel straalt. Indrukwekkend door hunne afmetingen en hun eenvoud zijn de pijlers, die de zware gewelven dragen. De soberheid van deze pijlers wordt te opvallender door de tegenstelling van geel geglazuurde tegels, die er in banden om zijn aangebracht. De aanblik der zoldering met haar mooi lijnenspel van bogen, de granieten pilaren met vier schachten, welke de gewelven der kapellen steunen, de fraaie triforia, het indrukwekkend hoogkoor met zijn krans van zuilen, zijn koorbanken, zijn sober en karakteristiek bisschop-altaar, dragend het rijk versierde crucifix, geflankeerd door weerszijds drie kandelaars met de fijne, blank opspruitende waskaarsen, . . . dit geheel zal niet nalaten, elken bezoeker te boeien. ☞ Een tweetal bijzonderheden moeten we hier nog even nader voor onze lezers beschrijven. Wij meenen den eigenaardigen preekstoel en den bisschoppelijken troon. Ieder kent den gewonen grondvorm der preekstoelen, welke men in de kerken aantreft, doch de preekstoel

zooals hij in deze kathedraal staat, is heel iets anders. Men zou hem het best kunnen vergelijken met een ijzeren balcon, om een pilaar gebouwd. Deze preekstoel, of „ambo”, zooals hij in de Roomsche kerkspreek wordt genoemd, moet dienen zoowel voor den gewonen parochiegeestelijke als voor den bisschop zelf. De gewone geestelijke doet den dienst in het gelijkvloersche gedeelte der kerk, terwijl, zooals we zagen, het koorgedeelte der kerk voor den

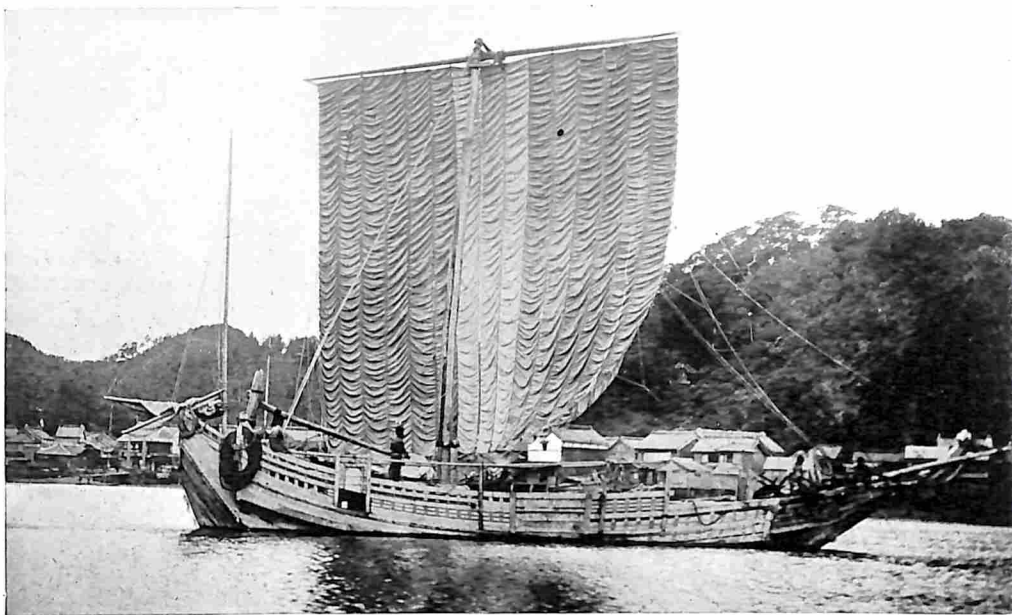
bisschopsdienst bestemd is; dat laatstgenoemde deel der kerk ligt eenige treden hooger dan het, voor de gewone dagelijksche, lagere bediening bestemde gedeelte, en nu is de preekstoel juist geplaatst op de grens der twee gedeelten. Hij is bereikbaar voor den parochiepriester langs een bronzen trap, maar ook van het bisschoppelijk gedeelte uit is hij bereikbaar; zonder het hooger gelegen, hem toegewezen gebied te verlaten kan de bisschop eveneens den bronzen omgang bereiken. In vol ornaat schrijdt de bisschop dan, door zijn assistenten begeleid, naar de deur in het koorhek en beklimt het preekgestoelte. Wie nog nooit zulk een „pontificale” plechtigheid in een kathedraal heeft bijgewoond, kan zich geen voorstelling maken van dat waarlijk indrukwekkend gebeuren. De preekstoel met zijn vrij eenvoudig bronzen hek, waarin, symbolisch, een gestyleerd mosterdzaad als motief van het smeedwerk dient, zou een beter indruk maken indien het klankbord erboven wat soberder was; dit bronzen klankbord met zijn drukke versiering kon ons niet bijzonder bekoren. ☞ Evenmin bewonderen wij den bisschopstroon, dien wij echter vanwege de volledigheid even vermelden moeten. Deze troon is in het koorhek aangebracht, links van het bisschoppelijk altaar, of, zooals het in den Roomschen eeredienst heet, aan de Evangeliezijde. (De linkerzijde van het altaar heet zoo, omdat gedurende de Mis aan dien kant het Evangelie wordt gelezen, terwijl aan den rechterkant het Epistel gelezen wordt, waarom men dien kant de Epistelzijde noemt. Dit lezen geschiedt uit hetzelfde misboek, het zogenaamde Missaal, dat door een koorknaap van de eene naar de andere zijde van het altaar

wordt overgedragen.) Deze troon is van eikenhout en met beeldhouwwerk voorzien. Het middenpaneel draagt het bisschoppelijk wapen, en ter weerszijde van de zitting het beeld van een bisschop: rechts Sint Willebrord, links bisschop Wulfram, die vóór Willebrord in West-Friesland predikte. Er boven is een baldakijn, met gebeeldhouwde ornamenten voorzien. Als gezegd, dezen troon kunnen wij niet bewonderen; het lijkt ons een weinig persoonlijk en weinig karakteristiek voor deze kathedraal, welke ons wat conventioneel en onbelangrijk toeschijnen. ☞ Het geheele bouwwerk, vooral de buitenrijke toeschijnen, dwingt ons echter eerbied af als schepping. Zulk een Roomsche kathedraal heeft ten slotte een grootschheid, welke we bij bouwwerken van anderen aard slechts schaarsch aantreffen. Wij moesten ons bij zulk een omvangrijk onderwerp natuurlijk bepalen tot een zekere schetsmatigheid: het aanduiden der meest opvallende bouwkunstige en enkele symbolieke eigenaardigheden. Wij hopen nochtans onzen lezers met onze korte beschouwing den indruk te hebben gegeven, dat deze, nog niet afgebouwde, Haarlemsche bisschopskerk een alleszins merkwaardig gewrocht onzer architectuur mag heeten. S.

HET SNUIVEN EN DE SNUIFDOOS.

NAUWLIJKS had de tabak haar intrede in Europa gedaan, of men begon ze ook tot snuif te verwerken; het was immers volgens de geneeskundigen van dien tijd: „l'herbe, qui purgit le cerveau?” Van Spanje uit is het snuiven begonnen en dat de Spanjaarden eraan verslaafd waren blijkt wel hieruit, dat zelfs de geestelijkheid zich onder het vieren van de Mis niet kon onthouden van te snuiven, hetgeen volgens de „Mélanges d'histoire et de littérature van Verneuil Marville” (Rotterdam 1700) paus Urbanus VIII (1604—1644) bewoog den ban uit te spreken tegen ieder, die zich in de kerk aan snuiven mocht 'schuldigen maken. Of deze ban de tabaquera uit de handen der geestelijken geslingerd

heeft wordt niet vermeld. Zeker is het dat in Spanje in de 17e en 18e eeuw belangrijke sommen aan de tabacopulvo werden besteed. Gedurende de 18e eeuw werd de Spaansche snuif voor de beste gehouden en het pond met 2 dukaten betaald, zoo lezen wij bij Dr. G. D. J. Schotel. ☞ De snuifdoos of *tabatière* in allerlei vorm, behoorde tot het toilet, waarvan ze een der kostbaarste ingrediënten uitmaakte en men kon zich geen schoone voorstellen zonder snuifdoos in de hand. Lieten zij zich vroeger contereften met een valk, later met een papegaai of een bloem, het attribuut der 18e eeuw was de snuifdoos. Het bevallig aanbieden van een snuifje achtte men een belangrijk punt der opvoeding, en men herkende het fatsoen van den man aan de manier, waarop hij met dat speelgoed, de snuifdoos, omging. Er verschenen zelfs „Voorschriften der edele handeling van de snuifdoos” zooals: „Vat de doos met de rechterhand. Breng de doos over in de linkerhand. Sluit de doos. Open de doos. Bied de doos aan het bijzijnde gezelschap. Haal de doos weer naar u toe. Verzamel de snuiftabak in de doos en slaat tegen de zijde van de doos. Breng de tabak aan uw neus. Snuif behoorlijk met beide de neusgaten zonder grimassen.” ☞ Molière was een der eersten, die in zijn comédie „le Trestin de Pierre” deze dwaasheid van Lodewijk XV de *tabatière* haren weg onder de benooidigheden der kaptafel handhaven, terwijl dichters, schilders en beeldhouwers hun talent daaraan besteedden. Saint Hilaire heeft over de snuiftabak geschreven en l'Histoire merveilleuse de la plus merveilleuse prise de tabac” is van de hand van

JAPAN. JONK BIJ YOKOHAMA.

zeker Thorillon. Sommigen hielden er een tweede doos op na met een raspje, waarmede ze, om versche snuif te hebben, een karotje raspten. Anderen legden een toncaboontje in de snuifdoos om de aroma der snuif te verhoogen. De dames gaven echter de voorkeur aan een „prise d'Espagne", uit die allerliefste kleine doosjes met een of ander devies er op, b.v. „mixtus odore decor" (schoonheid vereenigd met reuk). Ook de Nederlandsche literatuur heeft nogal het een en ander omtrent de snuif en het snuiven opgeleverd, zoowel van vóór- als van tegenstanders. Zoo schrijft Schull in zijn geestig „Snuifje", dat in de 17e eeuw de tabatière op de inventarissen van burgergezelschappen niet voorkwam. Wel bracht de dienstmaagd de gekerfde tabak op een tafelbord, een vuurtest en wat schoone pijpen, maar prijkte de huisvrouw met het snuiftabacxdooske nog niet. Eerst in het laatst dier eeuw verscheen het op de toilettafel der dames. Een zekere Rabus schreef in 1694: „t Is al de wereld bekend, dat de Hollanders, (die thans ter tijd meerdere misselijke fratsen van hunne naburen overnemen), zich ook gewennen tot het gebruiken van snuiftabak, 't zij met of zonder geurmenging, aan welke sommigen zóó verslaafd zijn, dat zij bijna op elk oogenblik hun doosjes uit den zak halen." In de 18e eeuw begon de snuif hier te lande meer algemeen te worden en de tabak uit huiskamer en salet te verdringen. De lijsten van verschillende snuifsoorten, waaronder van een dukaat het pond, de geheimen om ze te bereiden, werden jaarlijks grooter en talrijker. Kwam onder den adel eenige verflauwing in de snuiflust, later werd die weer aangewakkerd door het voorbeeld van Frederik den Groote en de gouden snuifdoozen, die ook aan Nederlandsche diplomaten ten geschenke werden gegeven. De eerste, die de snuif bezong, was Carel van Mander, hof schilder van Koning Frederik IV van Denemarken (1609—1670) en de laatste misschien onze landgenoot Nolet de Brouwre, die zijn geestig gedicht „de Snuif" opdroeg aan zijn vriend Snellaert. In de 18e en 19e eeuw hebben de geneeskundigen het snuiven afgekeurd. Onder de letterkundigen was Vosmaer wel de felste tegenstander van de snuif. De laatste winkel, waar in Amsterdam uitsluitend snuif verkocht werd, was tot het laatst der vorige eeuw gevestigd in de Beurssteeg. Het geurig kruid stond in verschillende soorten, waaronder ook de rozensnuif, een lekkernij voor dameskransjes, in blauw porceleinen potten met den naam erop, tegen den muur. Met een koperen ronden lepel werd de snuif opgeschept en in twee papieren verpakt, waarna den koper of de koopster gracieuselijk de lepel werd aangeboden tot het nemen van een snuifje als toegift. Niet alleen is de winkel verdwenen, maar ook de snuif en het snuiven hebben vrijwel hun tijd gehad.

K. L. SCHAMP.

HERINNERING AAN EEN FEEST IN JAPAN.

“For his heart is in Japan, with its
[junks and Fusyama
And its tea-houses and temples and
[the smiling ricksha-man”

DAAR, waar Fusijama's uitgedoofde krater, met zijn besneeuwde kruin, van verre zich verheft, in het land van de Rijzende Zon, door den Indischen Archipel bespoeld, vielen op den 14en October 1872, de zonnestralen in gloeiende pracht, op het oude Yeddo, Japan's hoofdstad, neêr. Trapsgewijze ontsluimerd, was 't of op dien dag Japan uit zijn eeuwenlangen slaap ontwaakte, toen de eerste spoorlijn tusschen Yokohama en Yeddo (thans Tokio) geopend werd en de Mikado voor 't eerst in het openbaar verschijnen, voor 't eerst door zijn volk aanschouwd zou worden. Nog nooit was de verwachting zoo hoog gespannen, de feestvreugde zoo algemeen geweest! ☼ Bij het aan-

JAPAN. INGANG VAN EEN TEMPEL TE KIOTO.

breken van den dag begaven ook wij ons, per jinricksha, op weg naar Yeddo, door onze vleugelvoetige bettos in volle vaart daarheen getrokken. In het vroege morgenuur lag de baai van Yokohama nog zoo kalm en onbewogen voor ons, alsof er geen leven huisde in de ontelbare drijvende woningen, die daar ter anker lagen: groote oorlogschepen en passagiersbooten van de P & O lijn; zeilschepen uit verschillende landen; een menigte kleine sampans en grillig getuigde jonken, kunstig gebeeldhouwd en sierlijk van vorm. ☼ In de nauwe winkelstraten van de volksbuurt waren de deuren al dichtgeschoven, en was het volk al op de been, om zich te voet naar het feestterrein te begeven; moeders met hun babies op den rug; jonge meisjes met een hondje of bantam-kip in den arm, mannen met hun rookgerei in den gordel, klotsten op hun houten hakjes lachende voort, zonder zich te bekommeren om de tallooze rickshas, die zij den weg versperden. 't Leek ons een gunstig voortteeken dat onze eerste ontmoeting, toen wij buiten Yokohama kwamen, een viertal eerwaarde priesters was, de kaalgeschoren hoofden door bolvormige hoeden gedekt die, in vol ornaat, langzaam voortschrijdend en gebeden prevelend, hun offers aan Boeddhagingen brengen, in den tempel van Shiba. ☼ Soms reden wij hortend en stootend over schier onbegaanbare wegen, soms door breede lanen waar aan weêrszijden de slanke stammen van de hooge bamboes-boomen hun kruinen met puntig gebladerte naar het luchtruim opstuwden om licht en zonneschijn op te vangen en tevens, zacht ruischend, de bezweette bettos koelte toe te wuiven. Langs de Tokeido was de feestvreugde in vollen gang; de weg die naar het Shimbashi station voerde was van begin tot einde met slingers van reepen

JAPAN. BAMBOE-BOSCH BIJ YOKOHAMA.

MEULE'S MARKTGANG.

ZEEUWSCH-VLAAMSCH NOVELLE

„ALLEZ-dan, Bloare.” De glimmende, roófbonte beeste schrok op uit den zwaren, droomerigen loop over het smalle gaanpad, waagde den felgehoornden, geweldigen kop even, wrong dan de waggeling van den vetgespannen, lompronden romp de al te nauwe hek-opening door. „Allez-dan-toch,” herhaalde boerke Meule's reeds oudschorstem, „Allez-dan-toch,” en vlakhands kletste hij de koe op de rechterbille. ☼ Bloare verrapte nogmaals den gang; den harden, langen steert slagzweepende het logge lijf langs, beklom ze in scheeve richting, bek-malend en lastig den zacht schuinenden dijk en roning, in afwending en steenstijve plaats midden den mullen eerdeweg. ☼ Het zon-verweerd wezen neerwaard genegen volgde Meule, langzaam. Zijn suffe hersens zwoeg-peinsden; hij vergat 't hekken achter zich toe te trekken en verschoot, brandrood kleurend bijna tot in den nek, toen zijne vrouw, Mele, hem vanuit 't grauwig-gapend deurgat deze nalatigheid schel toekreesch. Hij mompelde iets terug dat als een zwakke verwensching klonk, binnensmonds, en liep, halverwege geraakt, de hellinge weer af. ☼ Hard plofte het balieachtig afschutsel dicht, rammelde nog na... Neerslachtig, zonder om-zien, bereikte Meule den weg. Bloare, die, ten graskante verleid, aan het grazen was gegaan, tikte hij met zijn mispelaar berispelend op 't breedbeenderig achterdeel: „Oela Bloare, beeste kóm, we moeten v'ruút.” ☼ Kalm, tochforsch, rukte 't kloeke voorlijf zijwaarts en 't dadelijk reed dier zette gehoorzaam zich in monotone beweging. De leste gulzige grasbete sprieteelde weerskanten uit den kauwenden bek... Eentonig, als met 'n schred-voor-z'n-leven stapte Meule mee, opzwaaiend den stok en plantende tot steun neven zich, telkens, 't Dwerrelden kleine stofwolkjes laag van den grond op, waar man en koe traden in geestlooze evenmaat... Voor hen strekte de bane, grijsblond in de staag-rijzende volle morgenzonne, 'n ferm ende paalrechtuit nog, om dan te krinkelen 'n anderhalf uur verre en heur kronkelingen te wenden sierlijk de gelende, windberuichte korens en blinkende weiën tusschendoor... ☼ Door hun konste ontsteld, buitenstooft soms een wroeteling van zotte musschen onder eindelijk gekriep den lossen weg af, 't veld over... 'n Franke leeuwrik tiederde ievers in 't hooge blauw, en heel in de verte, op eenen berm, draaide loom 'n armzaal'ge witte molen... ☼ Kop omlaag van fel gespannen piekering trapte Meule machinaal de trage Bloare na... Het akelig besef te hervatten dat hij thans de trouwe Bloare van de hand ging doen, de schoone beeste die alstware 'n brok van zijn hert was, kostte hem heftig moeite. En opeens zag hij Mele staan weer; gelijk op zijn vertrek, schreeuwde heur venijnig gekrijsch hem wederom in d' ooren... ☼ — Och, tenslotte was ze toch altijd 'n onverschillig stuk wijf geweest; van toen zij pas op eigen houtje waren al —, onverschillig, gauw opvliegend, doch in 't diepe goed. Slechts zelden merkte hij 't scherpvolmaakte aan haar karakter op, zóó was hij aan heur wijze van talen en handelen gewend geworden. 'n Goei acht jaar keuterde hij nu reeds... Hij moest het toch bráve vinden van den boer Berckmaes, bij wien hij van koeiertje was opgeklimmen tot groote-knecht, van hem aan munt te helpen, toen 't koterijtje van dien rijkwaard Vreeken wegens sterfgeval vrijkwam... Met een paar melkgeiten, drie biggens, wat hoenders, keunen en een schamel beetje akker waren ze begonnen: ploeterend beí, Mele zoowel hij, hárd ploeterend zelfs, hárd, ten-einde Berckmaes tijdig diens schappelijke rente te kunnen betalen, en Vreeken z'n pacht, die, zéér zwaar, maar bij een lúttel fortuin wel óp te brengen leek... En 't liep alles goed. Na 'n viertal prachten van jaartjes hadden zij d'onontbeerlijke Bloare aangeschaft... En 't liep alles goed... tot voor kórt!... — ☼ Diéper boog Meule den grijzenden kop; zijn stap wierd zwáarder, sukkelachtig haast. Werktuigelijk verslapt Bloare eveneens heur loop en deed sleepvoetend 't stof van de bane hooger oproo-

ken... ☼ Meule zag Vreeken voor zich in zijn martelend brein zooals die, enkele dagen geleden, 's avends, driekwart dronken of gansch, was komen binnenslingeren bij hem. Duidelijk zag hij hem, als 'n obsessie, bóómgroot en dreigzwaaiend met de grove vuist... Dwaazelijk stond den geldgierigen boer de kromme, purperen dranksnavel in 't wreede uiterlijk geplakt! ☼ En 't keuterboerke, 't petietierig pachterke voelde zich heel nietig, heel onbenulligjes worden dien van baargoudrinkeleenden reus tegenover, wiens gloeigiftige oogballen hem belangstmieken en allen moed ontnamen 'n éénig woordje tegen te strubbelen! — En de pacht wás verhoogd... onmenschelijk!, tot óver de helft!... Inwendig vervlóeken kost hij zichzelf dat hij geen courage getoond had dien wolf te wijzen op het onredelijke van zijnen eisch! Och!... ☼ Bevend over z'n heele lichaam stond Meule stil. Instinctief vaagde, hij, opkijkend, met z'n linkermouwe 't zweet van zijn kloppend voorhoofd, het tergend kwelbeeld van dien boezen boer te verjagen... Een kort oogenblik kwam hem de kei nuchtere waarheid in den geest: nu

JAPAN. KRANTENJONGEN IN DE STRATEN VAN TOKIO.

JAPANEESCHE BRIEFSCHRIJVER.

toog hij ter markt, uit geldnood Bloare te verkoopen —, uit géldnood!, de móóie wéelderige beeste, die, onbewust van wat met haar gebeuren zou, alsaan maar gemoedereerd voortschommelde.... ☼ Doch weder duizelde 't hem terwijl hij verder liep. Vreeken's kwaadaardige gestalte deinsde maar deels, wou niet los van hem. En hij bleef die zien hoewel vager, als hij zich eensklaps het daarop gevolgd gesprek met Mele van a tot z herinnerde. ☼ Ze was thuisgekomen van boodschappen op 't dorp. Direct vertelde hij 't haar, verzweeg daarbij echter dat hij z'n tonge totaal niet geroerd had dien onzinnigen eisch te vermilderen. Als een schuldgevoelige lammeling liet hij Mele's ongenadige woordorkaan over zich heen ratelen, zonder weerspraak. Mele smaalde hem, en hij verdiende 't. ☼ — Voorzeker had hij op alles ja-en-amen gezegd! O, ze kende hem!... Góed om te werken; méér niet. De ziel der zaak bleef zij eindelige!! was zij erbij geweest, dien ellendigen beroerding-van-'n-vent, de valsche lampen uit den kóp had z' hem gehaald!... O, was zij erbij geweest!!... ☼ En plotseling schoot ze foeterend uit op Vreeken, schold hem dief, uitvreter van kleintjes, láffe bloedzuiger en erger. — Wist-ie dan niet hoe moeilijk 't hen zat al de léste maanden! met die zeuge ziek en dóód!, die mislukking van hun vrúchten, die smeerlap!, die vuile vrék!?. En toen zij eindelijk volledig uitgeraasd, óp en stikkend bijkans van dulte op 'n krakkenden stoel was geklakt, had Meule haar stamelend gevraagd wat hun nu te doen stond. — 't Wás eenmaal zoo; niks aan te veranderen. Verlóren moeite tot dat „blok vergift” te gaan, en, hij ving moed, „krupen doen ik nie. Nóóit! Néje, Mele! 't Za nié gebeuren! En jé zut 't óók nie doen!” Hulp verzoeken aan Berckmaes mocht niet; die had immers al zoovéél voor ze gedaan. En trouwens, hén ging 't ook minder tegenwoordig.... Dát mocht dus niet! ☼ — 'n Honderdvijftig guldens waren er nodig: de rente van Berckmaes en de pacht.... 'n Verken verkoopen? Nee, 't bracht niet genoeg op.... En anders hadden zij niks weerdevols te verdoen...., nee.... anders niks... als — Bloare!... Gek, als hij Bloare vernoemde wierd Mele ineenen weer 't onverschillige óveral-'n-gatziende vrommes van altijd!

Achter haar kwam je toch nóóit! „Verkóóp Bloare”, luchthartigde ze eenvoudig, „wácht es, den drie-en-twintigsten is 't márt; doár goa jie noar toe. Je mag gerúst drie-onderd vóórwielen bediengen voor Bloare. Dan én wullie zat om meetertied 'n nieve jóenge Bloare te kriegen!... Je verstóat dadd éh?, en spélienge te óver.... 't kom voor malkóare! Verkóóp Blaore.” ☼ — Eerst had hij haar vol verontwaardiging en ontsteltenis aangekeken. Hij voelde dat moment lust z'n kroppende kele te lochten, d'r nu 'ns te zéggen.... — Maar hij wáágde het niet....: en had Mele géén gelijk?; hád ze niet?.... ☼ Een zwaarbeladen molenaarskarre botserde aan Meule voorbij.... De bestuifde vent erop riep iets.... Meule werd wakker uit z'n denken... — Vréemd, hij gong al een tijeke over den kasselweg en had niemandal gemerkt! Kopwagend sukkelde Bloare hem vooruit.... Met zijn twee witbezelde wiken omroerend rees hier de slanke molen.... ☼ Het simpele marktstadje was daar met z'n vlamrosse dakingen en bouwvallige muurtjes! Ginds stonden wat slonzige wijven te kakelen.... Uit 'n smisse klonk metaalklaar geklank.... De stadhuistoren boorde vijf aardige spitsjes in de miraculeus-zonnige blauwheid!... ☼ Het bekrompen, door breedgekruinde kastanje-

laren beschauwde pleintje roezemoesde van een baarlijk geruchte. De klagende loeiing der beesten overstemde geweldig de druktierend onderhandelende boeren en het grage kletsen, hier en ginder, van den gebruikelijken handtoeslag. Meest waren 't veekoopers van over de grens, vloekende kerels met hoekige schoeren en blikkerende hetten aan. Onbermhertig soms ranselden zij 't dier dat hun aandacht trok tegen de beenen met de vlijmende taaiheid hunner stokken, als het zich wenden moest, opdat ze 't beter zouden bezien kunnen. De vlakbij de lage, dikijzeren bindstange gebonden beesten snokten dan met heel hun lijvelijke kracht om los te geraken, stampden den grond dreunend met hunne pooten, snuifden verveerlijk en drumden d'andere opzij.... ☼ Op de hem door den bezigen marktmeester gewezen plek had Meule de willege Bloare vastgemaakt. Het toonloos geraas overdonderde het eenvoudig boerke. Wel kende hij de markt nog van vroeger bij Berckmaes, maar dit was reeds zoolange geleden. Het miek hem klein, die geweldigheid van lawijt; ze stortte gansch haar intense volte op hem, en hij had willen wegloopen.... Zie, Bloare wierd ook ongemakkelijk, zij trappelde en asemde jagend.... ☼ Een slag op z'n schouder

JAPANEESCH DIENSTMEISJE IN WERKCOSTUUM.

bracht hem tot bewustheid: „woar peinsde gei oan, boer?” Een drietal lachende venten stond voor hem. De middelste was 'n lange, schrale kerel in een schrilgelen regenjas; in het roodovertoegen wezen foenschten z'n oogen onder de groote klep van zijn klakke. D'andere twee waren korter en gedrongen, bolwangig en droegen verformfaaide, vilten hoeden. „Awel, wa verlangde gei veur dien biest?” informeerde wijzend de mager. ☼ Meule stotterde iets terug van: zes'onderd frank. 't Soesde in z'n hoofd terwijl de vent d'onrustige zejaarling van alle zijden nauwkeurig opnam en d'hoornen betastte... — Hij had den prijs bedongen welke Mele hem opgegeven had. Als-tie nu toesloeg.... dan kost ie, gelukkig!, weg.... wég van het leven waarin hij zich zoovréemd gevoelde... Hij kreeg opeens een hevig verlangen naar z'n land, z'n beesten... wég wilde hij!, wég!... Zijn slapen hamerden, z'n hert bonsde.... ☼ „Zés'onderd frang?”, hernam de dunne gele kerel. „Awel zulle, kom moar ne kier bie us mee toe gunter.... dan kunnen we próaten.... Hui!, joenstje, wi jie wa verdienen? Pas dan es op dezen biest 'ier!...” ☼ 'n Opgeschoten mannetje wrong rap en lenig los uit 't gedrang der troepende veekoopers, knikte ja. Meule was 't of hij de koortse op 't lijf had.... Als in een roes liep hij onwillekeurig de drie mannen achterna, die het als vanzelfsprekend achtten, dat 't nuchtere boerke hen volgen zoude, — drong met hen door 't verdoovend geraas dat z'n schedel haast bersten deed.... In „de prince van Holland”, 'n smerig krotje in halfdonker gedompeld, traden zij binnen... Van onder tot boven hingen de vocht druipende wanden bedekt met luidekleurige reklaamprenten en vetgedrukte rose en gele aankondigingsplakketen. Bachten een wrak toogje stond de gepropte bazinne potten te spoelen. Zij grijsde vriendlijk toen de drie, door Meule aarzelend gevolgd Belzen, inkwamen: ze kende ze als bóvenste verteerders! „Kom, zet-te bie ús,” loenschte de lange, „we gaon d'r lest intje stekken.” ☼ En de zwakke Meule nam lijk gesuggereerd plaats op 'n wiebelenden stoel neven den vent, die lawaaiërig vier borrels vorderde van Sophie, de bazinne. 't Docht hem plots, dat er 'n ronkenden bieëzwerm in den kop zat en de dingen rondom hem zag hij gelijk door een dichten deemster..

BOEDDHISTISCHE PRIESTERS IN TOKIO.

De veekoopers lalden druk ondereen... Deels slechts begreep Meule waarover ze 't hadden... Vaag, als van verre komend, sloegen hem hunne heete woorden tegemoet... Soms vroegen ze hém iets, en automatisch antwoordde hij... En de kerels „tractierden”, beurtelings; 't eene glas jenever na 't ander verscheen... 't Boerke dronk ze maar uit, dierf niet te weigeren... ☼ Allengs steeg 't bloed hem onstuimig naar 't gezicht; 't begost ál te draaien voor zijn oogen... Een onverklaarbare angste beving hem voor de venten, die nu vloekten tegen malkander en de vuisten bonkerden op 't tafelke dat de glazen ervan joepten!... Hij had niet in de gaten dat het louter spel, comédie was, zag hen niet over en weer lachen en verstandhoudend lonken naar de ronde Sophie... ☼ Nu sprongen de kerels rechte, eensklaps, tierden en sputterden tegen hém!... „Je liegt, boer! Verdóeme, je liégt! Viér-oenderd frang ei je gevraagd, viér-oenderd! Gién zes-oenderd! Peinsde dadde... En viér-oenderd ku jie kriegen veur dien biést!”... De woeste magere griste 't bruinleeren portefeuille voor den dag en foefelde er vlug vier briefkes van honderd franc uit. „'Ier, sloa toé, kreple bóer!, záttekop!, sloa toé zeg ik je! of we touteren joe gedrieën af dat je krepíert!... verdóeme, sloa toé!” ☼ Hij hield de hand op naar Meule... 't Boerke wou opstaan, waggelde, opende den mond om te roepen: Mele! maar 't ging niet... 't Duizelde en schijverde hem! Hij voelde zich wild de vier biljetten in de hand duwen, neep ze krampend tot 'n prop... Dan viel hij terug op den stoel. Hij hoorde nog hoe de venten zich schaterend verwijderden. „Mele!”... kreesch hij heesch... ☼ Het duisterde voor z'n oogen...; z'n hoofd werd wáár... en ijl... En hij zag niets meer dan den onwerkelijken, schrikwekkenden kop van dien ellendeling Vreeken... en Mele, die lijk razend, errond tolde, 't jak open, met uitpuilende borsten, en die aanging als een dulle hond...

JAN H. EECKHOUT.

HOEVEN EN KLAUWEN.

DOOR G. D. ROBERTS.

10)

HET geluid werd luider, luider, doordringender, dwingender, tot hij met schrik uit zijn visioen ontwaakte. Hij hief zijn hoofd op, dat op zijn borst gezonken was. Een late, oude maan hing verwrongen boven de lijn der boomtoppen voor hem. Hij was verstijfd van de koude en het vuur was geslonken tot een klein hoopje gloeiende asch. De vreeselijke, wachtende honden waren verdwenen van den rand van het bosch, ongetwijfeld afgeleid door het spoor van een niet-verboden prooi. Alleen de witte schildwacht was gebleven en hij was tot zijn vroegere grootte weergekeerd, die wel meer was dan de gewone, maar toch niet ongelooflijk. Hij zat op zijn hurken aan den overkant van het stervende vuur. Zijn lange snoet stond recht opgeheven in de lucht en hij huilde naar de kwijnende maan. ☼ Toen Wind-in-den-Nacht zijn hoofd ophief, hield de witte

wolf op met huilen, liet zijn kop zakken en keek den man ernstig in de oogen. Haastig, maar voorzichtig stak deze eenige droge takken in het vuur en blies ze aan tot ze opvlamden. Toen stond hij op. Hij wist, dat het gehuil van den witten wolf hem had wakker gemaakt en hem van den dood door bevrozen had gered. „Dank je, witte broeder”, zei hij eenvoudig, in het vaste vertrouwen, dat het geheimzinnige dier de menschelijke spraak kon verstaan als deze in de taal der Nasquapees werd gesproken. ☼ De groote wolf stak bij dit geluid zijn ooren op en keek den man vragend enkele seconden aan. Toen stond hij langzaam op en slenterde het bosch in. ☼ Wind-in-den-Nacht wist, dat het gevaar geweken was. Hij stapelde hout op het vuur met wat voor een Indiaan verkwistende roekeloosheid was. Toen hij flink doorwarmd was, stond hij op en ging den boom halen dien hij geveld had; toen bereidde hij een flinken maaltijd voor zich — een krachtige soep van pemican en meel — en nadat hij dit verorberd had, voelde hij zich heel wat versterkt. Daar hij geen trek meer in slapen had, hervatte hij zijn reis, met het plan tijdens de middag-

pauze zo lang te slapen als hij noodig zou hebben. ☼ Nu was een paar dagen te voren in een der tenten aan de Michikamaw een kind ziek geworden. Er was vreeselijke hongersnood in de tenten, maar dat was klaarblijkelijk niet waar het kind aan leed. Geen der wijze mannen van den stam kon zeggen wat het eigenlijk wel was en het kind was bijna stervende. Toen zei een oude krijger, de oom van het kind, die in zijn jeugd vaak de factorijen van de Hudson's Baai Maatschappij bezocht had, welke over geheel Labrador verspreid liggen, dat de medicijn der blanken een toovermiddel was dat alle ziekten kon genezen en dat, als de kleine maar een der factorijen kon bereiken, zijn leven zeker gered zou zijn. De oude krijger zelf hunkerde naar een plausibele reden om weg te gaan en de warmte te bereiken, die in de woningen der blanken te vinden was en hij zei, dat hij den kleine naar de Noord-Westrivier zou brengen om hem te laten genezen. En de moeder had hem laten gaan met droge oogen, maar

EEN BEKOORLIJKE JAPANNEESCHE.

met de wanhoop in het hart. Het was niet meer dan een kans, maar het scheen de eenige kans te zijn; en ze was ten zeerste bevreesd den vader van het kind weer te zien, als het kind in zijn afwezigheid gestorven zou zijn. Wind-in-den-Nacht was flink opgeschoten en had de vele lange mijlen van zijn reis als verslonden. 's Middags had hij in een diepen kuil, dien hij met zijn sneeuwschoenen had gegraven en met een flink vuurtje aan zijn voeten, twee uur lang vast geslapen. In die zuivere, opwekkende lucht had men maar weinig slaap noodig. Dien nacht bemerkte hij niets van de wolven en hij was overtuigd, dat zijn vreemdsoortige beschermer ze naar een andere jacht had afgeleid. Het pad van de Natashquouan leidde hem bijna pal noord. Laat in den namiddag van den vierden dag van zijn reis, kruiste hij het verse spoor van een wolfstroep, die naar het oosten liep. Hij schonk er niet veel aandacht aan, maar uit gewoonte — want hij was een geoefend jager en vallenzetter — keek hij er onder het loopen opletend naar. Toen bleef hij staan. Hij had eentweede spoor ontdekt, ouder dan dat van den wolfstroep. Het was het spoor van een man op sneeuwschoenen, die een beladen slede trok en oostwaarts reisde. Uit de richting begreep Wind-in-den-Nacht dadelijk, dat de reiziger uit een der tenten aan de Michikamaw kwam. Het moest een zijner stamgenooten zijn. Hij onderzocht de voetsporen aandachtig en merkte al spoedig op, dat de reiziger onvast liep en somtijds struikelde alsof hij vermoeid of verzwakt was. En de wolfstroep joeg op hem. Daar de sporen nog versch waren, kon de jacht niet ver af zijn. Den eersten aandrang van zijn dapper hart volgend, nam Wind-in-den-Nacht onmiddellijk de achtervolging op ten einde op de jagers te jagen. Toen kwam de herinnering aan het doel van zijn reis boven, de gedachte aan de vrouw en den knaap in de berkenbasten wigwam, die honger hadden en die hem niet konden missen; en hij bleef staan, half van plan weer om te keeren. Zoo stond hij eenige seconden aan de grootste besluiteloosheid ten prooi, terwijl zijn hart hem naar beide zijden trok. Als hij den opgejaagden man ging helpen, liep hij meer dan waarschijnlijk de kans zelf overmeesterd te worden en te worden verslonden door den uitgehongerden troep. Hij moest het eerst aan de zijnen denken en zijn leven sparen te hunner wil. Toen dacht hij aan zijn stamgenoot, uitgeput door de vlucht, zijn laatsten strijd alleen strijdend in de stilte en de sneeuw. Zijn vrouw en kind waren ten minste beschut en omringd door hun eigen menschen en deze zouden ze niet laten verhongeren, zoolang er nog een vezel vleesch was ter verdeling onder den stam. Hij trachtte naar ze terug te keeren, maar het beeld van den uitgeputten, struikelenden vluchteling was hem te sterk. Hij greep zijn geweer, een Winchester repeteer-geweer, van de tobogan en rende zuchtend voort op het spoor der wolven. De zon ging nog niet onder en hij was er in zijn hart van overtuigd dat de troep zijn prooi niet zou durven aanvallen voor de duisternis begon te dalen, dus bleef hij zijn beladen slede meevoeren, wel wetend, dat, als hij ze achterliet, haar kostbare lading ten prooi zou vallen aan de lynxen en de vossen. Ieder oogenblik hoopte hij jagers en gejaagden in te halen.

Niettegenstaande de intense koude zweetend in het tuig, onderzocht hij onder het loopen het spoor der wolven en zag, dat het geen groote troep was — misschien niet meer dan 'n stuk of twintig. Als de vluchteling nog een beetje kracht om te vechten over had gehouden, konden zij tweeën met de ruggen tegen elkaar staande er misschien nog in slagen den schijnbaar hopeloozen strijd te winnen. Vóór hij een halven mijl verder was gegaan, zag Wind-in-den-Nacht, dat het spoor van den troep zich splitste en dat zij de beschutting der boomen zochten aan beide zijden van het spoor van den eenzamen man op sneeuwschoenen. Dat spoor werd steeds onregelmatiger en onvaster en hij wist, dat de vluchteling niet meer ver af kon zijn. In zijn geest zag hij hem voor zich, hoe hij uitgeput zich te weer stelde, met zijn rug tegen een rots of hoogen steen, de beladen slede recht op vóór zich geplaatst als een barricade en de wolven er om heen, aan beide zijden door struikgewas omgeven, wachtend op het oogenblik, waarop zij hem konden bespringen. Hij rende zoo hard hij kon, bij iederen bocht in den weg verwachtend dit schouwspel voor zich te zien. Maar steeds bleef het uit en de spanning waarin het hem bracht, werd bijna ondragelijk. De duisternis begon te dalen over de in sneeuw gehulde pijnboschjes. Waarom bleef de vluchteling niet staan en bereidde zich voor op de verdediging. Toen sloeg hij een hoek om en daar, vijftig stappen van hem af, vond hij wat hij verwacht had te zien. Toch was het beeld ietwat anders dan hij zich had voorgesteld. Daar waren de wolven, niet langer verscholen, maar vooruit sluipend uit het struikgewas. Daar was het hoog uit den grond rijzende rotsblok. Daar was de man, in het nauw gedreven, met zijn rug er tegen aan. Maar de beladen slede stond niet als bescherming vóór hem. Inplaats daarvan was ze achter hem geschoven, als iets kostbaars, dat hij met zijn leven moest beschermen. De groote gestalte, aanvankelijk gebogen door vermoeidheid, verhief zich uitdagend, hief een geweer op en schoot op een troepje wolven die juist uit het bosch ter linkerzijde vooruitsprongen. Toen wierp hij het wapen neer — een oude vuurmond, die hij niet den tijd had opnieuw te laden — en greep in de slede achter zich naar zijn bijl. Op dat oogenblik herkende Wind-in-den-Nacht het gezicht van den ouden krijger. Met een onderdrukten kreet schoot hij uit het tuig en sprong naar voren. Op hetzelfde moment vielen de wolven aan. Vooraan kwam een groot wit dier, dat zoo vlug vlug toesprong, dat de man geen tijd had zijn wapen ter verdediging op te heffen. Een heesche kreet, hetzij van verdriet of afgrijzen, ontsnapte aan de lippen van Wind-in-den-Nacht, toen de mystieke gestalte van zijn beschermer den ouden krijger naar de keel vloog. Maar toch aarzelde hij niet. Hij hief zijn geweer op en vuurde en de witte wolf viel levenloos over het voor gedeelte der slede. In een soort van waanzin om de heilig-schennis waaraan hij zich in zijn eigen oogen had schuldig gemaakt, loste Wind-in-den-Nacht schot op schot en iedere kogel doodde een wolf. Doch het lot van hun grooten aanvoerder scheen den heelen troep ontmoedigd te hebben; en voor hij een half dozijn schoten gelost had, hadden zij zich door paniek overvallen, uit de voeten gemaakt. (Wordt vervolgd).

Foto C. Steenbergh.

BOVENGEDEELTE VAN EEN GEVEL AAN DE MENSTRAAT TE DEVENTER.

zich naar zijn bijl. Op dat oogenblik herkende Wind-in-den-Nacht het gezicht van den ouden krijger. Met een onderdrukten kreet schoot hij uit het tuig en sprong naar voren. Op hetzelfde moment vielen de wolven aan. Vooraan kwam een groot wit dier, dat zoo vlug vlug toesprong, dat de man geen tijd had zijn wapen ter verdediging op te heffen. Een heesche kreet, hetzij van verdriet of afgrijzen, ontsnapte aan de lippen van Wind-in-den-Nacht, toen de mystieke gestalte van zijn beschermer den ouden krijger naar de keel vloog. Maar toch aarzelde hij niet. Hij hief zijn geweer op en vuurde en de witte wolf viel levenloos over het voor gedeelte der slede. In een soort van waanzin om de heilig-schennis waaraan hij zich in zijn eigen oogen had schuldig gemaakt, loste Wind-in-den-Nacht schot op schot en iedere kogel doodde een wolf. Doch het lot van hun grooten aanvoerder scheen den heelen troep ontmoedigd te hebben; en voor hij een half dozijn schoten gelost had, hadden zij zich door paniek overvallen, uit de voeten gemaakt. (Wordt vervolgd).